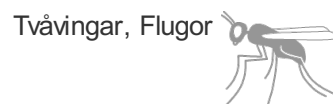

Chrysotoxum lineare

Smal getingfluga

NE

NA

LC

DD

NT

VU

EN

CR

RE

Nationellt utdöd (RE)

Klass: Insecta (egentliga insekter), **Ordning:** Diptera (tvåvingar), **Familj:** Syrphidae (blomflugor), **Släkte:** *Chrysotoxum* (getingblomflugor), **Art:** *Chrysotoxum lineare* - smal getingfluga (Zetterstedt, 1819) **Synonymer:** *smal getingblomfluga*

Kännetecken

En långsträckt och getinglik art med långa svarta antenner och ovanligt långsmal bakkropp som inte är bredare än ryggskölden. Från Norden finns bara tre öländska fynd från början av 1800-talet.

Längd 10-13 mm. Ansikte gult med kort, ljus behåring och naken, bred svart mittstrimma. Lunula gulbrun. Panna svart bakom och vid sidan av antennfästet; hos hanen smalt gråpudrad längs ögonkanten, hos honan med två stora, grå, i mitten åtskilda puderfläckar i fördjupningen. Antenner svarta med gult antennborst. Första antennsegmentet ungefär tio gånger så långt som tjockt, andra segmentet drygt hälften så långt som det första och tredje segmentet av samma längd som (eller något kortare än) det första. Ögon med knappt synlig, mycket kort och gles, ljus behåring. Ryggsköld blanksvart med delvis gula skuldror, en långsträckt gul fläck på vardera sidan framför suturen och vid bakhörnet. I främre halvan finns två grå puderstrimmor längs mitten. Behåring mycket kort och mer eller mindre åtliggande. Sidoplåten framför vingarna med en mindre, gul fläck. Skutell svart med liknande behåring som på ryggskölden. Bakkropp svart; på tergite 2-5 med i mitten avbrutna, snedställda gula band som på sidorna är bakåtkrökta och inte når sidokanterna. Tergite 4 och 5 med gul bakkant. Sternite 3 fram till med ett brett gult band och sternite 4 fram till med två gula fläckar. Behåring kort och ganska åtliggande; på de svarta partierna svart och på de gula partierna övervägande gul. Vinge med svagt orangefärgat vingmärke. Vingribbor och membran i främre halvan tonade i samma färg samt med en mörkare fläck bakom vingmärket. Ben orangegula, de främre två benparen dock svarta i ungefär inre tredjedelen och det bakre i ungefär inre halvan.

Arten *Chrysotoxum festivum* är snarlik men har betydligt bredare bakkropp än mellankropp, och det första antennsegmentet är bara något längre än det andra.

Utbredning och status

I Norden finns endast tre kända fynd: Bengt Fredrik Fries fann en hane och en hona på Öland ”på starrgräs i ett kärr nedan Borgholms slott” den 7 juli 1819; troligen fann också Johan Wilhelm Zetterstedt en hane vid samma tillfälle, etiketterat ”Oel., Zett.” (Bohemans etiketter). Under början av 1800-talet var arten troligen inte helt ovanlig på flera håll i Polen och Tyskland. Från Polen finns senare fynd från skogstrakterna nära Warszawa samt från Nidadalen längre söderut. I Västeuropa återstår nu i bästa fall här och var små restpopulationer. Det senaste fyndet från Tyskland är från Lüneburgerheden i början av 1980-talet och det senaste franska fyndet är från 1992 (från samma region finns fynd från 1923). Längre österut förekommer arten i Rumänien, Bulgarien och den europeiska delen av Ryssland samt i Kazakstan.

Arten anses i Västeuropa ha en relikartad förekomst med mycket små populationer på långt avstånd från varandra.

Ekologi

Smal getingfluga lever i öppna gräsmarker som periodvis översvämmas och inte torkar ut helt under torrperioder, samt i våtmarker. Den flyger lågt i vegetationen, sätter sig emellanåt på starrar *Carex* spp. eller annan växtlighet och besöker flockblommiga växter (Apiaceae). Den flyger mellan maj och augusti, framför allt i slutet av juni och början av juli. Larven anses livnära sig av bladlöss som lever på rötter eller stammar av växter, kanske just flockblommiga växter.

Åtminstone två av de tre svenska exemplaren togs på starr i ett kärr, förmodligen i något källdrag som finns nedanför landborden. Dessa hölls troligtvis öppna av det tidigare skogsbetet i området. I övrigt är artens levnadssätt inte känt. *Chrysotoxum lineare* flyger i öppen terräng från maj till augusti, främst i slutet på juni till början på juli och besöker blommor av umbellater. Arten flyger lågt över markvegetation eller bland högre växtlighet där den emellanåt sätter sig för att vila.

Hot

Dikning och igenväxning av de öländska kärren.

Åtgärder

Öppethållande av kärren genom måttlig betesdrift.

Övrigt

Namngivning: *Chrysotoxum lineare* (Zetterstedt, 1819). Originalbeskrivning: *Mulio lineare*. Kungliga Svenska Vetenskapsakademiens Handlingar 1: 82.

Etymologi: *lineare* av *linearis* = rätlinjig etc.; *linea* (lat.) = linje, syftar sannolikt på att arten är mer långsträckt än andra *Chrysotoxum*-arter eller på att dess gula band är rakare; suffixet *-aris* (lat.).

Uttal: [Krysotóxum lineáre]

Litteratur

Bankowska, R. 1963. Munchówki – Diptera. 34 Syrphidae. *Klucze do Oznaczenia Owadów Polski*, 28: 65–69.

Barkemeyer, W. 1994. Untersuchung zum Vorkommen der Schwebfliegen in Niedersachsen und Bremen (Diptera: Syrphidae). *Niedersächsisches Landesamt für Ökologie*. 516 pp + diskett.

Bartsch, H. 1995. *Check List for Swedish Hoverflies*. Järfälla.

Bartsch, H. (in press). *Swedish Catalogue for Hoverflies (Diptera, Syrphidae)*.

Röder, G. 1990. *Biologie der Schwebfliegen Deutschlands*. Erna Bauer Verlag, Keltern Weiler.

Speight, M.C.D. 1996. Syrphidae (Diptera) of Central France. *Volucella* 2: 20–35.

Speight, M.C.D. 2000. Species accounts of European Syrphidae (Diptera): species of the Atlantic, Continental and Northern Regions. In: Speight, M.C.D., Castella, E., Obrdlik, P. and Ball, S. (eds.) *Syrph the Net, the database of European Syrphidae*, vol.20. Syrph the Net publications, Dublin.

Speight, M.C.D. & Castella, E. 2000. Range and Status data for European Syrphidae (Diptera): species of the Atlantic, Continental & Northern Regions. In: Speight, M.C.D., Castella, E., Obrdlik, P. and Ball, S.(eds.) *Syrph the Net, the database of European Syrphidae*, vol. 21, Syrph the Net publications, Dublin.

Stackelberg, A.A. 1988. 49. Family Syrphidae. In Bei-Benko, G. Ya. Keys to the Insects of the European Part of the USSR, vol. V. Diptera and Siphonaptera, Part II:11–147 Amarind Publishing Co. New Delhi.

Wolf, D. 1998. Zur Schwebfliegenfauna des Berliner Raums (Diptera, Syrphidae). *Volucella* 3: 87–132.

Zetterstedt, J. W. 1819. Några nya svenska insectarter; fundne och beskrifne. K.V.A. handl. 1819. St. 1: 69–86.

Författare

Hans Bartsch 2009 (kännetecken, ekologi, utbredning, bearbetad av Ragnar Hall, ArtDatabanken). Hans Bartsch 1999. Rev. Hans Bartsch 2001, 2006 (naturvårdsinformation).